

BJV

See letter from Heek van Wijk → Pender broden I have of
30.4.93
BIBLIOGRAFIE VAN VLAAMS EN WAALS TIN

St. Vandenbergh

Antwerpen
Bruges
Brussels
Ghent
Liege

Zoals dit eveneens het geval is met koper en zilver, bestaat er voor wat het Belgisch tinwerk betreft hoegenaamd geen standaardwerk. Voor Nederland is dat wel het geval en hiervoor verwijzen wij naar de publikatie van B. Dubbe (zie rubriek algemene werken). Wij hebben het dan ook meer dan noodzakelijk gevonden zowel ten behoeve van de vorser als van de verzamelaar een lijst op te stellen van de tijdschriftartikels en boeken die tinwerk uit Vlaamse en Waalse centra behandelen. Na de opsomming van de voornaamste algemene werken en de tentoonstellingscatalogi, worden publikaties over alle steden in alfabetische orde opgegeven. Het betreft: Aalst, Antwerpen, Ath, Bergen, Binche, Brugge, Brussel, Charleroi, Dendermonde, Diest, Doornik, Gent, Hoei, Ieper, Kortrijk, Leuven, Lier, Luik, Mechelen, Namen, Oudenaarde, Tienen en Turnhout. Binnen iedere stad worden alle publikaties in chronologische volgorde vermeld. Het is te hopen dat deze bibliografie van de Vlaamse en Waalse tincentra een handig werkinstrument zal zijn.

ALGEMENE WERKEN

- Anonymus, Histoire et petite histoire des étains de nos provinces. Catalogue de l'exposition d'étains anciens et modernes, Brussel, 1975, 23 p.
- S. Collon-Gevaert, Histoire des arts du métal en Belgique, Brussel, 1951, 2 delen, 476 p., 109 pl. (= Académie Royale de Belgique, Classe des Beaux-Arts, Mémoires in-8°, VII).
- A. Demeuldre, L'étain à la rose au pays de Hainaut, Annales du Cercle Archéologique du Canton de Soignies, t. VI, 4, 1935, p. 290-294.
- B. Dubbe, Tin en tinnegieters in Nederland, Lochem, 1978², 470 p.
- L. Kesteloot, Beschouwingen aangaande koperen, ijzeren, tinnen en zilveren voorwerpen in de verzameling Frans Claes te Antwerpen, Gedenkboek Frans Claes, Museum „De Gulden Spoor” te Antwerpen, Antwerpen, 1932, p. 201-241.
- L. Lagae-Uyttenbroeck, Oud tin van het Sint-Dimphnagasthuis te Geel, Leuven, 1973, 38 p.
- K. Petit, Les étains du Hainaut et leurs poinçons, Mons, 1978², 64 p.
- F. Philips & B. Dubbe, Twee Nijmeegse gildekannen en hoe daaruit een tinverzameling groeide, Eindhoven, 1983, 157 p.
- F. Smekens, Oudheidkundige Musea. Vleeshuis. IX. Tin, Deurne-Antwerpen, z.d., 63 p. Tinumnummer Ons Heem, 13de jg. 1959, p. 97-136.
- M. Van Cauwelaert, Museumgids. Tin 1, Brussel, 1981, 47 p.
- M. Van Cauwelaert, Museumgids. Tin 2, Brussel, 1983, 10 p.
- M. Van Cauwelaert, Britannia metal en Kayserzinn, twee tinlegeringen uit de moderne tijden, Bulletin van de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, t. 55, fasc. 2, 1984, p. 113-117.
- M. Van Haudenard, Nos anciennes Industries. Potiers d'étain (notes diverses), La Vie Wallonne, 8e année, n° 9, 15 Mai 1928, p. 249-257.

CATALOGI TENTOONSTELLINGEN

Deurne-Brussel, 1956: Tin. Ontstaan. Evolutie. Gebruik, Prov. Museum Sterckshof, Deurne-Antwerpen 24.3-27.5-1956 en Kon. Musea voor Kunst en Geschiedenis, Brussel, 2.6-2-7-1956, 74 p.
Anonymus, Stad. Antwerpen. Oudheidkundige musea. Vleeshuis. Catalogus IX. Tin, Deurne-Antwerpen, 1959, 64 p., XII pl.
Deurne, 1964: De gedekte tafel vroeger en nu, Deurne, Sterckshof, 1964, 140 p.
Rotterdam, 1966: „'t Gheduldich Huysraet. Tafelgerei en keukengerei in de middeleeuwen”, in Symposium Rotterdam, Rotterdam, Museum Boymans-van Beuningen, 1966, 76 p.
Brussel, 1975: Histoire et petite histoire des étains de nos provinces. Catalogue de l'exposition d'étains anciens et modernes, Brussel, Universal E.M., 1975, 23 p.

Antwerpen

F. Donnet, La marque des étains d'Anvers, Bulletin de l'Académie Royale de Belgique, 6, 1903, p. 190-196.
L. Kesteloot, Een laat-gotisch rechthoekig tinnen tafelbordje gemerkt met het Antwerpsch stadswapen, Antwerpen's Oudheidkundige Kring, 12de jaarboek, 1936, p. 67-70.
L. Kesteloot, Een tinnen zoutvat uit de XVe eeuw, Antwerpen's Oudheidkundige Kring, 15de jaarboek, 1939, p. 114.
L. Kesteloot, Tinnen „flapkannen” in het museum „Vleeschhuis” te Antwerpen, Antwerpen's Oudheidkundige Kring, 17de jaarboek, 1941, p. 37-40.
J. Uyttenbroeck, Bijdrage tot de studie van de Antwerpse tinnegieters en hun werken, Licentieverhandeling KUL, 1972, 4°.
→ J. Van Deun, Het Antwerpse tinnegietersambacht in het Ancien Régime, Keur van tin uit de havensteden Amsterdam, Antwerpen en Rotterdam, Antwerpen, Provinciaal Museum Sterckshof, 1979, p. 37-62.
F. van Molle, Een tinnen schotel uit het bezit van Thierry de Grace, hulpbisschop van Luik (1628-36), Antiek, 13de jg., februari 1979, p. 485-489.

Ath

J. Dugnoille, Etains au poinçon d'Ath, in Le patrimoine du pays d'Ath. Un premier bilan. Etudes et documents du Cercle Royal d'Histoire d'Archéologie d'Ath et de la région, t. II, Ath, 1980, p. 443-480.

Brugge

J. De Smet, Brugs tinnen speelgoed, 't Beertje. Volkskundige Almanak, 1953, p. 47-53.
A. Lowyck, Lijst van Brugse tinnenpotgieters, Ons Heem, 13de jg., 1939, afl. 4, p. 115-118 en 14de jg., 1959, afl. 5, p. 198-199.
E.M. Ch. Klijn, Twee Vlaamse doopschotels, Antiek, 1ste jg., nr. 9, april 1967, p. 32-33.
F. Roose, Albertus Pavot, tinnepotgieter, In F. Roose, Brugse Figuren, Handzame, 1973, p. 145-156.
F. van Molle & M. Mommeyer, Oud huisraad - tin, in 800 jaar Sint-Janshospitaal 1188-1976, Brugge, C.O.O., 1976, deel 2, p. 665-668 (= Artium Minorum Folia Lovaniensia, XVIII).
→ V. Vermeersch, Catalogus schenking Herssens, Brugge, 1977, 231 p.
V. Vermeersch, Gids Gruuthuse, Brugge, 1979³, 154 p.
→ St. Vandenberghe, Catalogus schenking Dubois, Brugge, 1982, 72 p.
St. Vandenberghe, Aanwinsten toegepaste kunst, Jaarboek 1982. Brugge Stedelijke Musea, Brugge, 1983, p. 35-38.
St. Vandenberghe, Gruuthusemuseum Brugge. Een overzicht, Brugge, 1984, 120 p.
E.L. Dijkmans, Een schotelvorm uit de tinnegieterij van E. Van Houtryve (1704-43) te Brugge, Antiek, 19de jg., nr. 3, oktober 1984, p. 137-139.
E.L. Dijkmans, Een zeldzame terrine van de Brugse tinnegieter François D'Hollander (1715-99),

→ A. Verschave (Brugs tin, 152 p (1987)

Antiek, 19de jg., nr. 2, augustus/september 1984, p. 80-82.

F. Goddeeris, Het eertijds gebruikte en bewaarde tin van de Sint-Godelieve in Brugge, In de Sint-Godelieveabdij te Brugge, Brugge, 1984, p. 137-152.

→ St. Vandenberghe, De tinctie van het Gruuthusemuseum te Brugge, Brugge, 1985, 96 p. (= Het Brugs Ommeland, jg. 25, nr. 1-2, 1985, p. 1-96).

Brussel

E. Vander Elst, Tinwerk in de stad Brussel, Licentieverhandeling RUG, 1970, 4°.

→ Catalogus Tin, porselein en faïence uit het verleden. Tentoonstelling, Brussel, Prov. Gouvernement, 1974, 76 p. (= De Brabantse Folklore, nr. 202, juni 1974).

M. Van Averbek, Peter Rijdtant, tin- en loodgieter te Brussel, Ons Heem, 39ste jg., 1985, afl. 1, p. 12-16.

Dendermonde

Stroobants, tingieters te Dendermonde. Niet gepubliceerde beginstudie.

Diest

M. Mommeyer & R. Van de Ven, Diestse tinnegieters van weleer, Diest, 1979, 23 p. (= Diestsche Cronyke, nr. 2).

Doornik

E.J. Soil de Moriame, Les anciennes industries d'art tournaisiennes à l'exposition de 1911, Doornik, 1912, p. 226-234.

P. Briffaut, Les étainiers du Haut Escaut. Cambrai, Valenciennes, Tournai, Arras, 1978, 274 p.

K. Petit, Les étains du Hainaut et leurs poinçons, Fédération de Tourisme de la Province de Hainaut, Mons, 1978, 64 p.

Gent

L. Minard-Van Hoorebeke, Monographie des gildes et métiers de la ville de Gand, 1877.

→ J. Boes, De tinnengietery te Gent, Oostvlaamsche Zanten, 10de jg., nr. 1-2, januari-februari 1935, p. 1-22.

S. Hokpe, De ambacht van de Tenijn-Potgieters te Gent, De Stad, 26 februari 1937, p. 1602.

W. Franz, Die Zinngiesere von Gent, Brüsseler Zeitung, 25. Februar 1943, p. 5.

A. Van den Kerkhove, Tin, In catalogus Gent - Duizend jaar kunst en cultuur, Gent, 1975, deel III, p. 381-439.

A. Van den Kerkhove, Het Gents tin: een overzicht, Jaarboek 1980. Koninklijke Gilde Vlaamse Antiquairs, 7 p.

→ M. Cauwe, Vijf tingieters in een Lodewijk XVI-huis te Gent, De Woonstede door de eeuwen heen, nr. 50, juni 1981, p. 32-55.

A. Van den Kerkhove, Enkele gegevens over de Gentse tinnegietier Andries Delcourt, Volkskunde in Vlaanderen. Huldeboek Renaat vander Linden, Brugge, 1984, p. 147-152.

Hoei

F. Discry, Les étains hutois. Etude sur un ancien et nouveau métier d'art, Annales du Cercle Hutois de Sciences et des Beaux-Arts, 24, 1951, p. 60-119.

M. Lorenzi, Etains anciens. Huy-Liège du XVIIème au XIXème siècle. Millénaire 985-1985, Hoei, 1985, 80 p.

Ieper

Anonymus, Ypres (?), 15th century. 115-116. Two tankards of the aldermen of the „Keure”, In catalogus Flanders in the fifteenth century. Art and civilization, Detroit, 1960, p. 281.

O. Mus, Het tingietersambacht te Ieper, 1300-1850: een onbekende grootheid, in catalogus Oud Iepers tin, Stedelijk Museum Ieper, 1982, 7 + 38 p. + 3 bijlagen (p. 39-47).

Kortrijk

A. Viaene, Kerkgeraad en keukentin van het Sioenklooster te Kortrijk (1521-1540), *De Leiegouw*, 2de jg., afl. 1, 1960, p. 103-107.

B. Speybrouck, Kortrijks tin en Kortrijkse tingieters (Beginnende Studie). Differentiatie tussen Kortrijkse en Gentse tinmerken, Kortrijk, Vormingsinstituut, z.j., ongepag.

P. Debrabandere, Kortrijks tin, *De Leiegouw*, 27ste jg., afl. 1, maart 1985, p. 3-32.

Leuven

E.L. Dijkmans, Een Leuvens tinnen bord uit de abdij van Vlierbeek, *Antiek*, 18de jg., nr. 1, juni/juli 1983, p. 25-27.

E.L. Dijkmans, Een kamerpot van de Leuvense tinnegieter Rombout Vander Maelen (+ 1653), *Antiek*, 19de jg., nr. 1, juni/juli 1984, p. 13-15.

M. Mees, Leuvense tinnegieters (1279-1892) en hun werken (17de-19de eeuw). Bijdrage tot de geschiedenis van het tinnegietersambacht te Leuven, Licentieverhandeling KUL, 1984, 4°.

Lier

Gebruik bij de geboorte van t' geven van tinnen schotels te Lier, *De Brabantse Folklore*, 2de jg.

E. Van Autenboer, Een Liers tinnegieter getuigt, 't Land van Ryen, 4de jg., 1954, p. 37-38.

St. Vandenberghe, Een 16de-eeuwse tin vondst uit het kasteel Ter Elst te Duffel, *Antiek*, 17de jg., nr. 9, april 1983, p. 479-482.

Luik

J. de Chestret de Hanefte, La poterie d'étain au Pays de Liège, catalogus Art ancien au Pays de Liège, Luik, 1905, p. I-IV (nrs. 4612-4619).

J.M. Remouchamps, La Vaisselle d'étain et les „Pots-de-stainiers”, *Enquêtes du Musée de la Vie Wallonne*, 17-18, 1928, p. 129-154.

L. Dewez, La poterie d'étain, La Wallonie. Le pays et les hommes, t. IV (complément), 1981, p. 218-221.

M. Lorenzi, La poterie d'étain à Liège de la fin du XVIe à la fin du XIXe siècle, Licentieverhandeling UEL, 1981, 4°.

M. Lorenzi, La poterie d'étain à Liège, *Revue des historiens d'art, des archéologues, des numismates, musicologues et des orientalistes de l'Université de l'Etat à Liège*, 2, 1983, p. 110-123.

M. Lorenzi, Etains anciens. Huy-Liège du XVIIème au XIXème siècle. Millénaire 985-1985, Hoei, 1985, 80 p.

Mechelen

G. Van Doorslaer, Les Etains, in catalogus Anciens métiers d'art malinois, d'art religieux de la province d'Anvers et de folklore local, Mechelen, 1911, p. 260-269 (nrs. 1417-1471).

G. Van Doorslaer, L'enseignement de l'exposition d'art ancien de Malines en 1911, *Annales de l'Académie Royale d'Archéologie de Belgique*, 64, 1912, p. 494-495.

G. Van Doorslaer, Notes sur l'industrie de l'étain à Malines, *Mechlinia*, 2de jg., 1923, p. 149-153.

J. Weyns, Tinnen gerei in een zestiende eeuwse uitzet te Mechelen, *Ons Heem*, 13de jg., 1958-59, p. 133-134.

M. Kocken, Gids-catalogus van het museum der Mechelse kunstambachten, Mechelen, (1960), 31 p.

E. Van Autenboer, Het Mechelse tingietersambacht, *Bijdragen tot de geschiedenis*, 3de reeks, 14de deel, afl. 1-3, 1962, 200 p.

St. Vandenberghe, Archeologisch onderzoek van een aalput aan St.-Romboutskerkhof te Mechelen, *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen*, 76ste deel, 1972, 2de afl., p. 107-138 (i.h.b. p. 125-126).

A. Mommens, Tinwerk uit de XVIe eeuw te Mechelen gevonden, tussen 1971 en 1975, Licentieverhandeling VUB, 1975, 4°.

A. Mommens, Mechels tinwerk uit de 16de eeuw, *Studia Mechliniensia*, Bijdragen aangeboden aan Dr. Henry Joosen ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag, Mechelen, 1976, p. 175-184.
St. Vandenberghe, Het oudheidkundig bodemonderzoek in het Mechelse in 1977, 1978 en 1979, *Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkundige, Letteren en Kunst van Mechelen*, 83ste deel, 1979, p. 244-282 (i.h.b. p. 264-265).

Oudenaarde

W. Vanderweeën, enkele gegevens over Oudenaardse tingieters en merken — Eindwerk Vormingsinstituut Kortrijk 1980.

Tienen

J. Wauters, Tiensche tingietersgilde, *Thiunas*, XIII, 1939, afl. 1-2, p. 1-15 en afl. 3-4, p. 1-8.
R. Morren, Tingieters te Tienen, *Ons Heem*, 13de jg., 1959, p. 129-130.
R. Morren, Roostin te Tienen, *Ons Heem*, 15de jg., 1960-61, nr. 3, p. 88-89.
R. Morren, Tingieter-koperslager, *Ons Heem*, 19de jg., 1965, p. 198-203.
(F. Van Molle, L. Burie, M. Mommeyer en P. Stuyven), Oud tin uit Tienen, Tentoonstelling, Tienen, 1979, 45 p.

Turnhout

E. Van Autenboer, Tin en tingieters te Turnhout, *Noordgouw*, 13de jg., 1973, 1/2, p. 53-88.
J. Jansen, tinwerk van de Turnhoutse tingieter Van Gastel (1759-1830) te Geel, *Meerhout en Herentals, Liber Amicorum* Eugeen Van Autenboer, Turnhout, 1986.